

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Жильцов О.Б.

2024 р.

ПРОГРАМА

ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

для студентів

спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

освітнього рівня

другого (магістерського)

освітньої програми

072.00.01 Фінанси і кредит

Київ – 2024

Розробники:

Рамський Андрій Юрійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів

Викладачі:

Сосновська Ольга Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів

Житар М.О., доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів

Казак Оксана Олексіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів

Васечко Людмила Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів

Нечипоренко Аліна Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів

Сулима Мар'яна Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів

Програму практики розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фінансів

Протокол від 27.08.2024 р. № 7

Завідувач кафедри (Андрій РАМСЬКИЙ)
(підпис)

Програму практики погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 072.00.01 Фінанси і кредит)

(назва освітньої програми)

27.08.2024 р.

Керівник освітньої програми (Андрій РАМСЬКИЙ)
(підпис)

Робочу програму перевірено

27.08.2024 р.

Заступник декана (О.О. Казак)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

1. Опис переддипломної практики

2. Найменування показників	Характеристика практики за формами навчання
	денна
Вид практики	Обов'язкова
Загальний обсяг кредитів / годин	9 / 270
Курс	2
Семестр	3
Кількість змістових компонентів з розподілом:	
Обсяг кредитів	9
Обсяг годин	270
Тривалість (у тижнях)	6
Форма семестрового контролю	залік

2. Бази практики

Базами переддипломної практики для здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» є фінансові підрозділи (бухгалтерські, планові служби) підприємств, бюджетних організацій та установ, банків, страхових компаній, інших суб'єктів господарювання, з якими університет уклав договори.

Студенти можуть самостійно (за погодженням з керівництвом Університету) підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання після укладення відповідного договору, або отримання бланка згоди підприємства, установи, організації про надання місця проходження практики із зазначенням терміну і можливості проведення практики відповідно до вимог даної програми.

3. Мета та завдання переддипломної практики

Мета: поглиблення та закріплення теоретичних знань, одержаних в процесі навчання; формування у студентів вміння визначати і вирішувати сучасні наукові і практичні проблеми, планувати і здійснювати науково-дослідницьку діяльність за обраною спеціальністю.

Завдання:

- розвиток у студентів практичних навиків і подальше їх закріплення; налагодження зв'язків з різними сегментами зовнішнього середовища;
- вивчення і участь в розробці організаційно - методичних і нормативно - технічних документів для вирішення конкретних завдань щодо фінансової діяльності на місці проходження практики;
- оцінка ефективності формування і використання фінансових ресурсів, які знаходяться у розпорядженні підприємства (установи, організації);
- аналіз конкретної проблемної області у сфері фінансової діяльності підприємства (установи, організації) в ході виконання індивідуального завдання за фахом;
- аналіз літератури і документальних джерел з метою збору і обробки інформації (для написання магістерської роботи та звіту про практику);
- розробка програми і інструментарію дослідження для науково-дослідної частини завдання на практику;
- розробка пропозицій щодо вдосконалення фінансової діяльності підприємства (установи, організації) та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що знаходяться у його розпорядженні.

Завдання полягає у формуванні наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

- ЗК1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- СК1.** Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
СК5. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування

4. Результати проходження практики

РН01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

РН03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

РН04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

Після проходження практики студенти повинні:**знати:**

- загальну систему організації фінансових процесів на об'єктах практики, основні види діяльності бази практики; нагальні проблеми діяльності, його сильні та слабкі сторони, а також конкурентні позиції об'єкту проходження практики;
- особливості організації і основні показники операційної діяльності та фінансово-економічний стан об'єкту проходження практики;
- особливості стратегічного управління об'єкту проходження практики і рівень його конкурентоспроможності;

уміти:

- аналізувати фінансову ситуацію на підприємстві (установі, організації), давати оцінку використуваним методам управління фінансами, методам мобілізації фінансових ресурсів підприємства, стану фінансового контролю;
- використовувати інформаційні технології для вирішення фінансових задач;
- аналізувати головні напрямки та зміст операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
- орієнтуватися в аналітичних матеріалах учасників ринкових відносин: власників, кредиторів, постачальників, покупців;

- розробляти пропозиції щодо удосконалення фінансової роботи на підприємстві (установі, організації) з урахуванням ринкової кон'юнктури;
- користуватися науковою і спеціальною літературою, вміти аналізувати і узагальнювати отриману інформацію і використовувати її для вдосконалення фінансової діяльності підприємства (установи, організації);
- використовувати наукові концепції і визначати галузі застосування економіко-математичних методів для вирішення комплексних проблем фінансової діяльності підприємства (установи, організації).

Під час проходження практики студент:

зобов'язаний:

- своєчасно прибути на місце практики й оформити необхідні документи;
- ознайомитися і дотримуватися правил експлуатації устаткування, техніки безпеки, охорони праці, а також інших умов роботи організації;
- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, що діють в організації;
- скласти графік проходження практики й погодити його з керівником практики;
- здійснити збір, систематизацію, обробку і аналіз первинної інформації і матеріалів згідно із завданням на практику;
- вміти користуватися ресурсами Інтернет, періодичною і спеціальною літературою для збору інформації;
- повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики і узгоджувати із керівником тему індивідуального завдання;
- своєчасно заповнювати щоденник за підсумками виконання роботи;
- надати керівникам практики письмовий звіт про проходження практики і захистити його.

має право:

- звертатися до керівників практики і у відповідні підрозділи підприємства (установи, організації) для отримання консультації і допомоги в збиранні необхідних даних для складання звіту і виконання індивідуальної науково-дослідницької роботи;
- користуватися наявною в організації економічною літературою, звітною і поточною інформацією та документацією;
- працювати на штатній посаді співробітника організації;
- брати участь в заходах, що проводяться організацією.

Керівник практики від кафедри зобов'язаний:

- узгодити до початку практики із керівництвом організації програму практики і графік її проходження; проведення організаційних заходів перед початком практики;
- забезпечити проходження практики студентами згідно робочої програми практики;
- консультувати студентів з питань, що виникають в процесі проходження практики і при підготовці звітів;
- здійснювати контроль виконання студентами календарного графіку проходження практики;
- надавати на кафедру інформацію про хід практики та письмовий звіт про результати її проходження;
- забезпечити видачу індивідуальних завдань студентам;
- вирішувати організаційні питання, які виникають у період практики;
- перевіряти і оцінювати звіти про проходження практики;
- приймати участь у роботі комісії, що оцінює захист студентами звітів про практику;
- складати письмовий звіт про підсумки практики студентів.

Керівникові практики від підприємства (організації) необхідно:

- забезпечити проведення інструктажу з охорони праці і техніки безпеки;
- організувати практику студентів відповідно до програми і календарного графіка;

- створити необхідні умови для виконання індивідуальних завдань з науково-дослідницької роботи і розділів програми;
- контролювати дотримання студентами правил внутрішнього розпорядку;
- перевіряти своєчасність заповнення щоденників і оформлення звітів про практику;
- інформувати керівника практики від кафедри про хід практики;
- підготувати відгук на складений студентом звіт і оцінку його роботи під час практики.

5. Структура переддипломної практики

Розподіл завдань з практики за заліковими модулями

Порядковий номер і назва модулю	Короткий зміст модулю	Кількість годин	Форми контролю
Змістовий модуль 1.	Інструктивна нарада і вручення документації на кафедрі. Оформлення на базі практики. Проходження інструктажу на базі практики. Дослідження специфіки діяльності бази практики. Вивчення питань діяльності бази практики виходячи зі змісту дослідження згідно з програмою практики (<i>очно або дистанційно</i>)	70	Перевірка щоденника
Змістовий модуль 2.	Збір, обробка і аналіз економічних показників діяльності бази практики. Аналіз діяльності бази практики. Виконання індивідуального завдання.	90	Розділи звіту. Індивідуальне завдання.
Змістовий модуль 3.	Надання рекомендацій щодо удосконалення фінансової діяльності бази практики.	80	Розділи звіту. Індивідуальне завдання.
Підсумковий контроль	Оформлення звіту, щоденника та інших документів щодо практики. Захист звіту з практики (<i>очно або дистанційно</i>)	30	Оформлений звіт, щоденник
Усього годин		270	

6. Програма переддипломної практики

У ФІНАНСОВИХ ВІДДІЛАХ ПІДПРИЄМСТВ

Під час проходження практики основна увага приділяється фінансовим аспектам діяльності підприємства. Вивчаються (*очно або дистанційно*) установчі документи, фінансова звітність підприємства, інвестиційні проекти, контракти, платіжні документи та інша документація з господарської діяльності, яка містить інформацію, необхідну для виконання програми практики та індивідуального завдання.

На *першому етапі* проходження практики студент має ознайомитись із специфікою фінансової діяльності підприємства, його організаційною структурою, станом управління діяльністю підприємства загалом.

Результатом даної роботи має стати відображення у звіті про практику таких питань:

- ✓ характеристика статусу підприємства (термін створення, форма власності, організаційно-правова форма господарювання, ступінь самостійності, сфера діяльності, дотримання вимог щодо державної реєстрації та діяльності підприємства тощо);
- ✓ характеристика господарської діяльності (спеціалізація підприємства, основні види діяльності, інші види діяльності);
- ✓ обсяг та повнота формування статутного капіталу;
- ✓ організація управління діяльністю підприємства (організаційна структура управління підприємством, організація фінансової роботи на підприємстві, аналіз основних функцій, що покладені на фінансову службу, її взаємозв'язок з іншими структурними підрозділами в процесі виконання функціональних завдань);

- ✓ аналіз методичного забезпечення фінансової роботи. Характеристика інструктивних, нормативних та методичних матеріалів, які використовуються фінансовою службою підприємства.

На **другому етапі** необхідно дати оцінку використовуваним на підприємстві методам управління фінансами, фінансового планування й економічного стимулювання.

Результатом даної роботи має стати відображення у звіті про практику таких питань:

- ✓ оцінка методів мобілізації фінансових ресурсів підприємства;
- ✓ оцінка методів, що використовуються в процесі аналізу фінансових показників і обґрунтування їх планових значень, характеристика рівня програмного забезпечення виконання зазначених робіт;
- ✓ оцінка реальності розроблених фінансових планів підприємства та внесення пропозицій з удосконалення методики поточного і оперативного фінансового планування з метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень;
- ✓ оцінка методів фінансового контролю, які використовуються на підприємстві й внесення пропозицій з удосконалення організації фінансового контролю.

На **третьому етапі** необхідно провести аналіз окремих напрямків діяльності підприємства і зробити оцінку фінансового стану підприємства. Результатом даної роботи має стати відображення у звіті про практику таких питань:

- ✓ аналіз результатів господарської діяльності підприємства на основі форм річної фінансової та статистичної звітності;
- ✓ оцінка обсягів та динаміки найважливіших показників: обсяги та структура виробництва продукції (товарів, робіт, послуг); обсяги та склад основних засобів, обсяги та швидкість обороту товарно-матеріальних запасів, обсяги виручки від реалізації, валового прибутку, обсяги та склад операційних витрат, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування та його складові, обсяги чистого прибутку і напрями його використання;
- ✓ аналіз стану грошових розрахунків підприємства;
- ✓ аналіз показників інвестиційної діяльності підприємства (обсяг та структура інвестицій, джерела фінансування інвестиційної діяльності);
- ✓ оцінка фінансового стану підприємства на основі аналізу показників платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності.

На **заключному етапі** студент повинен розробити конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення окремого напрямку (напрямів) фінансової роботи підприємства, внести рекомендації для прийняття рішень в сфері організації фінансової діяльності підприємства, виявити резерви поліпшення фінансового стану підприємства. Пропозиції можуть бути спрямовані як на удосконалення існуючих функціональних напрямків діяльності підприємства, так і передбачати принципи нововведення (впровадження нових методів управління фінансами, вдосконалення методики фінансового планування, здійснення реального чи фінансового інвестування та ін.).

Розробка пропозицій повинна ґрунтуватися на виявлених проблемах організації фінансової роботи підприємства, наявних резервах збільшення фінансових ресурсів та їх ефективного використання, вивченні вітчизняного та закордонного досвіду підприємств аналогічного та споріднених видів економічної діяльності. У звіті про практику необхідно зробити обґрунтування доцільності застосування пропозиції та очікувані результати від її реалізації, в тому числі розрахунок економічного ефекту, якщо характер внесених пропозицій дає можливість його розрахувати.

У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

Висвітлення матеріалу звіту про проходження переддипломної практики необхідно подати у наступному порядку:

1. Організація економічного аналізу діяльності банку. Необхідно коротко розкрити питання: місце і роль банку в системі ринкової інфраструктури; історія становлення та розвитку, правова форма та загальна організаційна структура банку (банківської установи), функції

основних підрозділів; склад клієнтури і види послуг, які надаються; система стратегічного планування в банку, місія та стратегічні цілі банку.

В додатки: схема організаційної структури банку (банківської установи); схема структури управління банку (банківської установи); механізм і рівні планування діяльності банку.

2. Інформаційна база аналізу діяльності банку. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту в банку. Показники, що формуються із зовнішніх джерел інформації. Показники, що характеризують загальноекономічний розвиток країни. Показники, що характеризують кон'юнктуру ринку банківських послуг. Показники, що характеризують діяльність контрагентів та конкурентів. Показники, що формуються із внутрішніх джерел інформації. Показники фінансового обліку банку. Показники управлінського обліку банку. Нормативно-довідкові показники. Перевірка достовірності джерел інформації.

В додатки: Фінансова звітність банку за три роки: баланс; звіт про фінансові результати; звіт про рух грошових коштів; звіт про зміни у капіталі.

3. Управління ресурсами банку (капіталом у банку). Капітал банку: структура та функції. Джерела формування та механізм поповнення капіталу банками України. Зовнішні джерела поповнення капіталу банку. Статутний капітал, порядок його формування та використання. Оцінка та аналіз ефективності акцій банку. Внутрішні джерела поповнення капіталу банку. Фонди та загальні резерви банку, що формуються із прибутку, порядок їх формування та використання. Політика формування капіталу банку. Фактори, що впливають на розмір капіталу, необхідний банку. Пропозиції щодо вдосконалення системи управління капіталом у банку.

В додатки: Табличний та графічний матеріал за результатами аналізу:

- ✓ пасиву балансу банку (структура, зміни, визначення впливу факторів);
- ✓ динаміки обсягу капіталу банку; оцінка відповідності темпів зростання капіталу банку темпам зростання його активів, кредитного портфелю та портфелю цінних паперів;
- ✓ динаміки питомої ваги капіталу банку в загальному обсязі ресурсів банку;
- ✓ ефективності використання капіталу банку.

4. Формування ресурсів банку з депозитних та не депозитних джерел. Сутність менеджменту зобов'язань банку, його цілі і завдання. Види депозитів, що пропонують банки, їх характеристика та класифікація. Оптимальна структура депозитів банку. Депозитна політика банку: сутність та значення. Складові та процедура розробки депозитної політики. Цінові методи управління залученням коштів. Процентні ставки за різними видами депозитів. Сутність нецінових методів управління. Впровадження нових видів депозитів як засіб розширення депозитної бази. Механізм залучення ресурсів з недепозитних джерел. Визначення вартості ресурсів, залучених з не депозитних джерел. Фактори, що впливають на вибір недепозитного джерела коштів. Пропозиції щодо вдосконалення системи управління зобов'язаннями банку.

В додатки: Табличний та графічний матеріал за результатами аналізу:

- ✓ динаміки загального обсягу зобов'язань банку;
- ✓ відповідності динаміки зобов'язань банку темпам зростання капіталу, активів, обсягам кредитної та інвестиційної діяльності;
- ✓ динаміки питомої ваги окремих складових зобов'язань банку;
- ✓ співвідношення складових зобов'язань банку за строками залучення ресурсів та оцінки їх відповідності строкам розміщення в активи;
- ✓ використання міжбанківського кредиту у формуванні ресурсів банку;
- ✓ емісії банком цінних паперів власного боргу;
- ✓ складу основних вкладників та кредиторів банку та визначення їх впливу на стабільність ресурсної бази банку;
- ✓ ефективності використання ресурсів банку в цілому та за окремими складовими.

5. Розміщення ресурсів в активи банку та управління ними.

Аналіз структури активів банку та визначення шляхів її оптимізації.

Управління кредитним портфелем: мета, суб'єкти та об'єкти. Розробка кредитної політики та техніки надання кредитів. Фактори, що свідчать про ризиковану кредитну політику банку. Внутрішні положення про кредитування як основа управління кредитним портфелем. Основні складові елементи внутрішнього положення про кредитування. Управління процесом

кредитування юридичних осіб. Розробка методики визначення кредитоспроможності юридичних осіб. Розробка кредитного договору. Встановлення вимог до забезпечення за кредитами. Ціноутворення банківських кредитів. Споживче та іпотечне кредитування. Розробка методики оцінки кредитоспроможності фізичних осіб. Бальна система оцінки заявок на споживчі кредити (кредитний скорин). Процентні ставки та інші умови споживчих кредитів. Управління проблемними кредитами. Фактори, що свідчать про появу проблемного кредиту. Методика раннього виявлення та реагування на появу проблемних кредитів. Розробка комплексу заходів з погашення проблемної заборгованості. Пропозиції щодо вдосконалення системи управління кредитним портфелем банку.

В додатки: Табличний та графічний матеріал за результатами аналізу:

- ✓ структури активів банку (структура, зміни, визначення впливу факторів);
- ✓ обсягу кредитного портфелю банку та його динаміки;
- ✓ відповідності темпів зростання кредитного портфелю банку темпам зростання активів та капіталу;
- ✓ динаміки питомої ваги кредитного портфелю в загальному обсязі активів;
- ✓ структури кредитного портфелю в галузевому та регіональному розрізі, розрізі видів та форм кредиту, позичальників та інш.
- ✓ якості кредитного портфелю з поглибленим аналізом проблемної заборгованості;
- ✓ достатності резервів, що сформовані для покриття кредитних ризиків;
- ✓ доходності та прибутковості кредитного портфелю банку.

Управління інвестиційним портфелем банку: інвестиційний портфель банку: його структура, функції та основні характеристики. Інвестиційна політика банку: сутність та значення. Основні засади формування портфеля цінних паперів банку. Оцінка інвестиційних якостей окремих видів фінансових інструментів. Оптимізація портфеля, спрямована на зниження рівня його ризику при заданому рівні прибутковості. Моніторинг портфеля. Основні методи управління портфелем цінних паперів. Пропозиції щодо вдосконалення системи управління портфелем цінних паперів банку.

В додатки: Табличний та графічний матеріал за результатами аналізу:

- ✓ обсягу інвестування в цінні папери, темпів зміни обсягу портфелю цінних паперів, зміни питомої ваги портфелю цінних паперів в активах банку;
- ✓ складу, структури портфелю цінних паперів за конкретними фінансовими інструментами та їх динаміки;
- ✓ доходності окремих цінних паперів та портфелю цінних паперів в цілому.

6. Узагальнююча оцінка фінансового стану банку

Оцінка ефективності діяльності банку: загальна технологія формування прибутку банку. Механізм управління процесом формування прибутку банку. Доходи, витрати банку, їх склад та аналіз. Управління доходами та витратами банку. Визначення основних факторів, що впливають на прибутковість банківської діяльності. Контроль за формуванням прибутку кредитної організації. Управління процесом використання прибутку банку. Стратегічна та тактична мета управління розподілом прибутку. Сутність та принципи розподілу прибутку, фактори, що впливають на розподіл прибутку. Аналіз прибутковості банківської установи. Пропозиції щодо вдосконалення системи управління прибутком банку.

В додатки: Табличний та графічний матеріал за результатами аналізу:

- ✓ обсягу доходів та витрат банку та їх динаміки;
- ✓ відповідності темпів зростання доходів/витрат банку темпам зростання активів/зобов'язань банку;
- ✓ динаміки питомої ваги окремих складових доходів/витрат банку;
- ✓ рівномірності формування доходів/витрат банку;
- ✓ структури доходів/витрат банку;
- ✓ співставлення чистого та валового доходів банку в періоді, що аналізується.
- ✓ основних факторів, які впливають на зміну суми доходів/витрат банку.
- ✓ коефіцієнтів доходності та витратності діяльності банку;
- ✓ структури та динаміки прибутку банку;

- ✓ показників рентабельності банку;
- ✓ показників, що характеризують ділову активність банку
- ✓ основних факторів, які впливають на зміну суми прибутку банку.

Оцінка фінансової стійкості банку. Поняття фінансової стійкості банку та підходи до її визначення. Показники, що характеризують фінансову стійкість банку, алгоритм їх розрахунку та економічний зміст. Основні підходи до визначення поняття «достатність капіталу банку». Показники, що характеризують достатність капіталу банку, алгоритм їх розрахунку та економічний зміст. Нормативи капіталу, встановлені НБУ. Поняття ліквідності банку та її функції. Необхідна величина та форма ліквідних активів. Порядок розрахунку потреби банку в ліквідних коштах. Основні показники, що характеризують ліквідний стан банку. Нормативи ліквідності банків, встановлені НБУ. Механізм прийняття управлінських рішень за результатами визначення потреби банку в ліквідних коштах. Висновки за результатами аналізу фінансового стану банку.

В додатки: студентом під час проходження практики, за базою проходження, необхідно розрахувати інтегральний показник фінансової стійкості банку. Розрахунок даних повинен бути за три роки, або щоквартально за один рік.

У СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ

Під час проходження магістерської практики в страхових компаніях (очно або дистанційно) студент повинен:

- 1) Ознайомитися з історією розвитку компанії, її організаційно–правовою формою й функціональною структурою, порядком взаємодії з відособленими підрозділами (філіями).
- 2) Оцінити місце компанії в рейтингу страховиків України за основними показниками: розмір статутного капіталу, активи, отримані премії, страхові виплати і т.п.
- 3) Визначити фактори зовнішнього середовища, що впливають на роботу страхової компанії.
- 4) Виявити основні проблеми функціонування страхової компанії.
- 5) Оцінити наслідки впливу проблем на розвиток страхової компанії.
- 6) Зібрати необхідний матеріал для написання магістерської роботи й обґрунтувати напрямки подальшого розвитку компанії в аспекті вибраної теми роботи.

Магістерська практика у страхових компаніях умовно розділена на три блоки, у кожному з яких виконуються конкретні завдання.

Блок 1. «Страховий менеджмент»

1. Скласти «портрет» страхової компанії, використовуючи інформацію про історію й місію компанії, організаційну структуру управління, організаційно-правову форму, основні види діяльності, чисельність персоналу, регіональну мережу.

2. Установити місце компанії в рейтингу по показниках: статутного капіталу, активів, страхових резервів, зобов'язань, премій і виплат. Порівняти становище компанії за два роки.

Блок 2. «Стратегія розвитку»

1. Вивчити особливості формування й реалізації стратегії розвитку страховика.

2. Скласти таблицю факторів зовнішнього середовища, що впливають на роботу компанії й указати характер впливу й очікувані наслідки.

3. Скласти таблицю основних проблем у роботі компанії й можливих шляхів їх вирішення.

Блок 3. «Управління портфелем компанії»

1. Провести аналіз структури і якості портфеля на основі порівняння показників премій і виплат у розрізі видів страхування. Запропонувати для компанії методи збалансування страхового портфеля.

2. Вивчити управління системою продажів страхових послуг компанії.

3. Розглянути політику перестраховування, яку застосовує компанія.

7. Індивідуальне завдання (науково-дослідна робота)

Індивідуальним завданням (науково-дослідною роботою) по практиці визначаються збір, обробка й аналіз фактичних даних за іншими напрямками діяльності підприємства, виходячи зі змісту дослідження в рамках магістерської роботи. Проводиться короткий опис

напрянків удосконалення предмету дослідження дипломної роботи. Проводиться оцінка отриманих результатів удосконалення із визначенням економічного ефекту.

У період практики студент виконує індивідуальне завдання на матеріалах підприємства/установи/компанії з теми своєї магістерської кваліфікаційної роботи. Зміст цього завдання визначається структурою магістерської кваліфікаційної роботи та її планом, погодженим із науковим керівником. Титульний лист звіту повинен містити підпис керівника з практики та печатку підприємства/установи/компанії.

Матеріали, отримані практикантом під час виконання індивідуального завдання, використовуються у подальшому не тільки для підготовки магістерської кваліфікаційної роботи, а й для підготовки доповіді на наукову конференцію та написання статті для наукового збірника.

Індивідуальне завдання виконується практикантом за матеріалами підприємства/установи/компанії: річними та квартальними звітами, даними обліку й внутрішньобанківського аудиту, оперативної звітності, перевірок тощо.

Узагальнення результатів аналітичного дослідження необхідно підтвердити статтею, що повинна бути надрукована до захисту звіту по практиці.

8. Оформлення й захист звіту про практику.

Наприкінці практики студент подає на кафедру звіт – систематизований та оформлений підсумок роботи за період проходження практики. Звіт про практику повинен бути повним й охоплювати всі напрямки, включені в програму практики. У ньому повинні знайти відображення всі питання, які вивчав студент, а також розрахунки та економічне обґрунтування, виконане під час проходження практики. Викладення матеріалу повинно бути лаконічним і відображати самостійно виконані роботи з додаванням копій документів (всі бланки формоментів повинні бути заповнені). Студент повинен володіти змістом цих документів, уміти пояснити їх.

У звіті варто дати характеристику всіх розділів завдання, використовуючи первинні матеріали бази практики. Обов'язковими повинні бути посилання на нормативні акти й інші документи, що регламентують її діяльність.

Оформлення звіту здійснюється за встановленою формою. Звіт повинен бути видрукований на білому папері (формат А4), використовуючи одну сторону аркуша.

Загальний обсяг звіту становить 30 сторінок (А4) друкованого тексту в текстовому редакторі WORD 6.0, 7.0 (шрифт 14, Time New Roman, інтервал 1.5). Абзацний відступ 1,27. Формули повинні бути оформлені з використанням редактору формул MS Equation 3.0. Індивідуальне завдання не входить у загальний обсяг звіту. Додатки до звіту повинні відповідати фактично вивченому матеріалу.

У текстовій частині необхідно відобразити всю фактично виконану роботу відповідно до програми. Питання програми повинні бути розглянуті із наведенням конкретного практичного матеріалу, підтвержені відповідними розрахунками.

На початку текстової частини поміщають титульний аркуш (додаток В), на якому ставиться підпис керівника від підприємства, закріплена печаткою, потім зміст - перелік розділів збігається із заголовками звіту. На останній сторінці звіту практикант ставить свій підпис і дату закінчення написання звіту.

Звіт про практику повинен оформлятися в міру проходження окремих етапів. Не слід при написанні звіту переписувати законодавчий і інструктивний матеріал. Питання, передбачені програмою практики, слід описувати виключно із наведенням практичних прикладів.

Готовий звіт перевіряється й підписується керівником практики від підприємства, підпис якого скріплюється печаткою на титульному аркуші.

Одночасно зі звітом про практику студент повинен представити на кафедру щоденник, у якому заповнюються всі необхідні розділи. У щоденнику дається характеристика студента із вказівкою оцінки його роботи, підписана керівником практики від підприємства. Характеристика засвідчується печаткою. Крім того, студент повинен виконати й представити на кафедру індивідуальне завдання відповідно до тематики запропонованою керівником практики від кафедри.

За умови дистанційного проходження практики звіт надсилається керівнику практики від підприємства для перевірки у електронному вигляді. Після перевірки керівник практики від підприємства шляхом електронного листування надсилає свої зауваження для доопрацювання. Після доопрацювання практикантом звіту керівник практики від підприємства шляхом електронного листування надсилає практиканту відскановані титульний лист та характеристику, завірені підписом та печаткою. Оригінали титульного листа та характеристики направляється практиканту для долучення до загального звіту шляхом поштового відправлення.

Після рецензування керівником практики звіт підлягає захисту. Захист звітів по практиці приймає комісія, що складається з викладачів кафедри фінансів. До складу комісії, яка призначена завідувачем кафедрою, повинно входити не менше трьох викладачів. *Захист відбувається в очному або дистанційному форматі (засобами Skype, Zoom, GoogleMeet тощо). Звіт про проходження практики разом з прикріпленими відповідними відсканованими сторінками надсилається на кафедру шляхом електронного листування до захисту. Після захисту всі оригінали відповідних документів щодо проходження практики у випадку дистанційного проведення захисту надсилаються на адресу кафедри шляхом поштового відправлення (Укрпошта, Нова Пошта тощо).*

Студент, що не виконав програму практики, одержав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку при захисті звіту, направляється повторно на практику або розглядається питання про його подальше перебування в університеті.

9. Критерії оцінювання на етапах перевірки оформлення звіту про проходження практики, щоденника практики та захисту звіту

Оцінювання рівня якості проходження практики здійснюють керівник практики від підприємства та кафедри разом з членами комісії із захисту відповідних звітів студентів на підставі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання. Оцінювання рівня якості здійснюється з використанням таких принципів: об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності, диференційованого та компетентнісного підходів з урахуванням набутої системи типових універсальних і спеціальних професійних компетенцій.

Оцінка результатів захисту звіту з переддипломної практики здійснюється у відповідності до критеріїв оцінювання рівня сформованості знань та вмінь, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою. Критерії оцінювання захисту звіту з переддипломної практики, які забезпечують максимальну оцінку:

- об'єктивне висвітлення стану підприємства (установи, організації);
- обґрунтування рішень та пропозицій відповідними розрахунками;
- повнота структури розрахунків (постановка задачі, розрахункова схема, рішення, оцінка рішення);
- наявність посилань на джерела інформації;
- відсутність дублювання, описового матеріалу, стереотипних рішень, що не впливають на суть та висвітлення отриманих результатів;
- загальна та професійна компетентність, лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу;
- якість оформлення;
- самостійність виконання.

Критерії оцінки захисту та якості оформлення звіту з проходження переддипломної практики за 100-бальною шкалою оцінювання

Сума балів	Критерії оцінювання
90-100	<ul style="list-style-type: none"> ✓ звіт про проходження практики і щоденник практики оформлені у відповідності до вимог і подані до захисту у визначений кафедрою термін; ✓ звіт містить елементи новизни, має практичне значення; ✓ студент оволодів навиками дослідної роботи: збирання інформації, аналізу, формулювання висновків, пропозицій; ✓ на захисті студент продемонстрував глибокі знання теми дослідження; ✓ відповідь на запитання членів комісії впевнена, логічна і стисла, проголошена вільно, зі знанням справи; ✓ відгук керівника позитивний.
75-89	<ul style="list-style-type: none"> ✓ програма практики розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел; ✓ елементи новизни чітко не представлені; ✓ недостатньо використані в процесі аналізу матеріали звітності; ✓ мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту, щоденника; ✓ на захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження, відповів на запитання членів комісії.
60-74	<ul style="list-style-type: none"> ✓ студент показав достатні теоретичні знання з спеціальних дисциплін; ✓ мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту з практики та щоденника; ✓ допущені граматичні та стилістичні помилки; ✓ мають місце неточності у розрахунках при проведенні аналізу; ✓ аналіз фінансового стану підприємства виконано поверхово, без аналітичних висновків; ✓ на захисті студент продемонстрував задовільні знання з теми дослідження; ✓ відповіді на запитання членів комісії неточні або неповні.
59 і менше	<ul style="list-style-type: none"> ✓ звіт про проходження переддипломної практики та щоденник практики оформлені з численними помилками або не в повному обсязі, якщо на захисті студент проявив повне незнання досліджуваної проблеми, не зумів задовільно відповісти на поставлені запитання членів комісії.

Звіт про проходження переддипломної практики до захисту не допускається якщо: звіт подано керівникові на перевірку з порушенням термінів; виконаний із суттєвими запозиченнями інформаційно-теоретичного матеріалу; оформлення звіту не відповідає вимогам; зміст звіту не розкрито.

Оцінка проходження переддипломної практики та захисту звіту студентів здійснюється членами комісії на основі сумарної оцінки за критеріями, наведеними в таблиці 1. Рішення комісії є остаточним.

Рівень якості виконання програми практики визначається за комплексною системою оцінювання: поєднання Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «F», «G») та системи ВНЗ (за 100-бальною шкалою) (Таблиця 2).

Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою

Рейтингова оцінка	Сума балів	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного проходження практики

10.

Рекомендовані джерела Основна (базова)

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України, 1996. №30. ст. 141.
2. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2010, № 50-51, ст. 572
3. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144
4. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
5. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України, 1991, № 49, ст.682.
6. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>
7. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» 26.01.1993 № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>
8. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
9. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» від 30.10.1996. №448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997, № 37, ст.237
11. Закон України "Про Національний банк України" від 20 травня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України, 1999, № 29, ст.238.
12. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 17 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001, № 5-6, ст.30.
13. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14.12.2021 №1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
14. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» : Закон України від 23 лютого 2006 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
15. Закон України «Про інститути спільного інвестування» : Закон України від 05 липня 2012 р. № 5080-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>
16. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 4 лютого 2021 р. № 1201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
17. Закон України «Про депозитарну систему України» від 06 липня 2012 року №5178-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17/page>

Допоміжна

1. Банківська система : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
2. Банківські операції : навч. посіб. / Ушакова О. А. ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування, Відокремл. структур. підрозділ "Рівнен. фах. техн. коледж Нац. ун-ту вод. госп-ва та природокористування. Рівне : НУВГП, 2021. 226 с.
3. Бондаренко П., Бондаренко В., Захаренко О. Особливості управління та формування фінансового результату банку. *Підприємництво та інновації*. 2020. №12. С.174–179.
4. Братюк В. Сучасний стан страхового ринку в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*. 2022. № 12. С. 37–45.
5. Волощук М. Г., Матьола І. І., Карабін Т. О., Білаш О. В. Становлення та розвиток податкової системи України : монографія. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2021. 172 с.
6. Грошово-кредитна політика НБУ : навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форми навчання спец. 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / Ю. М. Бездітко, О. М. Посаднева ; Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 189 с.

7. Державний фінансовий контроль : підручник / О. А. Шевчук ; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. 431 с.
8. Долінський Л. Фінансовий ризик-менеджмент : навчально-методичний посібник. Київ : НаУКМА, 2022. 132 с.
9. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.
10. Економіка банку : навч. посіб. / Мещеряков А. А. ; Ун-т митної справи та фінансів. Дніпро : УМСФ, 2020. 182 с
11. Журавка О. С., Кожушко І. О., Рябушка Л. Б. Процес управління страховим портфелем страхової компанії. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* 2023. №9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-08-02>
12. Ковова І., Шпирко О., Ківало Д. Фінансове управління в страхових компаніях. *Збірник наукових праць ДУІТ.* 2023. Вип. 54. С. 43–52.
13. Кужелев М.О., Федина В.В., Щербина В.Ю. Напрями зміцнення фінансової безпеки підприємства в умовах економічної нестабільності. *Економіка і управління.* 2022. №2 С. 73–78.
14. Лопатовська О., Пономарьова К. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2022. №5, Том 1. С.221–228.
15. Мавлева Д., Лиса О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство.* 2023. №56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-52>
16. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навчальний посібник. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.
17. Пілецька С. Т., Васюткіна Н. В., Білоус Н. П. Теоретичні аспекти управління фінансовим потенціалом підприємства в умовах економіки знань. *Бізнес Інформ.* 2024. №1. С. 241–248.
18. Ринок цінних паперів в питаннях та відповідях навч. посібник / Рамський А.Ю., Жукова Ю.М., Обушний С.М. К. ун-т ім. Б.Грінченка. 2021. 228 с.
19. Руцишин Н. М., Пелех О. Р., Козак А. Р., Криворучко Н. М. Сучасний стан банківської системи України та перспективи її розвитку. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки.* 2024. №75. С.27–36.
20. Слав'юк Н. Р., Глуценко С.В. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник. Київ : НаУКМА, 2022. 206 с.
21. Стефанів І.Ф. Напрямки удосконалення фінансової політики підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2019. Вип. 13. С. 542–547
22. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.
23. Татарин Н. Б., Половко Д.М. Фінансовий ринок України: аналіз сучасного стану, загрози, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник.* 2023. Том 83. № 4. С. 78–88.
24. Томнюк Т. Л. Податкова система: навч. посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
25. Фінанси бюджетних установ : навч. посіб. / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н.Г. Пігуль ; за заг. ред. Н. А. Дехтяр. Суми : Сумський державний університет, 2020. 229 с.
26. Фінанси підприємств : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
27. Фінанси страхових організацій : у схемах і таблицях : навчальний посібник / укл.: М.П. Федішин, Л.В. Попова, С.С. Кучерівська. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. 228 с.
28. Фінансовий ринок : навч. посіб. / Н. В. Трусова та ін. ; Тавр. держ. агротехнол. ун-т ім. Дмитра Моторного. Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2021. 235 с

ДОДАТКИ

Зразок оформлення листа про проходження практики
(за індивідуальним рішенням студента)

Декану факультету
економіки та управління
Осадчому В.В.

(прізвище та ініціали студента)

Група

Напрямок підготовки _____

Форма навчання _____

Прошу дозволити проходження переддипломної практики в термін
з « __ » _____ по « ___ » _____ на базі _____
(повна назва закладу)

Керівник практики від _____
(повна назва бази практики)

(прізвище та ініціали, посада)

Погоджено:

(підпис керівника практики (прізвище та ініціали) від бази практики)

« ___ » _____

(дата)

(підпис керівника навчального закладу) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____

(дата)

МП

(підпис студента)

« ___ » _____

(дата)

(Лист надсилається на факультет на ім'я декана за 1,5-2 місяці до початку практики.)

Щоденник навчальної практики студента

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ****ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ**

студента _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

курс _____ група _____

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітньо – кваліфікаційний рівень «магістр»

Київ-20__

Студент

(прізвище, ім'я та по батькові)

направляється на _____
практику в

(вид практики)

(назва підприємства)

Термін практики: з _____ по _____ 201__ р.

Керівник практики від університету

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Печатка

Керівник практики від підприємства

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

Прибув на підприємство

печатка " _____ " _____ 201__ р.

підприємства

(посада, прізвище, ініціали)

(підпис)

Вибув з підприємства

печатка " _____ " _____ 201__ р.

підприємства

(посада, прізвище, ініціали)

(підпис)

**Відгук керівника практики від підприємства (організації, установи)
з оцінкою роботи студента**

ПІБ студента повністю

1. Актуальність і практичне значення виконуваної роботи.

2. Позитивні сторони у роботі.

3. Недоліки або дискусійні питання у роботі.

4. Якість та повнота оформлення звіту з переддипломної практики.

5. Оцінка особистих якостей студента та отриманих практичних навичок.

6. Загальна оцінка практики.

Керівник практики

(посада)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

(дата)

Печатка

Зразок оформлення першої сторінки звіту про проходження практики

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ****ЗВІТ**

про проходження переддипломної практики

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»Освітньо – кваліфікаційний рівень «магістр»

База практики _____

(повна назва)

Керівник практики від бази практики _____

(посада, прізвище, ініціали)

Керівник практики від університету _____

(посада, прізвище, ініціали)

Звіт захищений з оцінкою _____ (підпис керівника практики
від університету) «__» 20__ р.